

Vrijdag 20 juli 1917 – ochtendeditie

De geïnterneerde mijnwerkers.

De kamerleden Van den Tempel en Albarda hebben met de minister van landbouw en met de minister van oorlog de zaak der geïnterneerde mijnwerkers nogmaals besproken. Er bestaat goede grond voor de verwachting, dat de Belgen eerstdaags allen naar Zuid-Limburg terug kunnen gaan. Mocht het door tijdelijke bedrijfsmoeilijkheden niet mogelijk blijken terstond weer allen tewerk te stellen, dan zullen zij, die voorlopig moeten wachten, waarschijnlijk door het lot worden aangewezen. Maatregelen uit rancune zullen in elk geval uitgesloten zijn.

De Belgische gedeporteerden.

In de grote zaal van het nut heeft het centraal comité tot steun aan Belgische gedeporteerden te 's Gravenhage, met medewerking van het Belgisch Comité en de Belgische Kring, beide alhier, gisteravond een bijeenkomst gehouden onder leiding van der. M. Terwagne, volksvertegenwoordiger voor Antwerpen.

Deze opende de niet druk bezochte vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen, aan wie hij het verschrikkelijk lijden in herinnering bracht, dat over België en zijn bevolking was gebracht door de barbaarse oorlog, waarvoor spreker Duitsland verantwoordelijk stelde.

Het doel van de bijeenkomst was, zegt spreker, de ellende van het diep beproefde België te schetsen, de misdaden, door de barbaarse Duitsers aan land en volk gepleegd. De strijd, die met de bondgenoten gevoerd werd, was nodig en onvermijdelijk en spreker koesterde de vaste overtuiging, dat de geallieerden zouden

overwinnen en dat uit deze ongelukkige oorlog een vrij en onafhankelijk België zou voortkomen.

Het doel van de vergadering was mede, om te komen tot een vaste aaneensluiting van alle Belgen in Nederland, opdat zij beter hun broeders aan het front zouden kunnen helpen. Dan zouden zij met nog meer trots straks het herstel van België tegemoet zien.

Deze toespraak werd met warm applaus herhaaldelijk onderbroken.

Daarna was het woord aan de heer D. Rycke. Deze deed enige grepen uit de juridische geschiedenis van Duitsland van de laatste honderd jaar en trachtte daarmee aan te tonen, het voortdurend streven van het Duitse imperialisme.

De derde spreker was een werkman, C. Bertrand, een ontvluchte gedeporteerde, die een uitvoerig verhaal van zijn wedervaren deed. De vergadering volgde met grote belangstelling de onopgesmukte mededelingen van deze beproefde Belg.

De heer Splingard verhaalde eveneens van de slechte behandeling van de Belgische gedeporteerden.

Tenslotte voerden nog het woord de heren Louis Piérard en Arthur Buysse, laatstgenoemde volksvertegenwoordiger voor Gent, die mede een krachtig protest deden horen tegen de behandeling van de Belgische gedeporteerden. Ook bij deze sprekers was de hoop levendig, dat Duitsland zijn welverdiende straf niet zou ontgaan en dat de overwinning aan de geallieerden zou zijn.

Alle sprekers vonden luide toejuiching.

De bijeenkomst werd daarna met een kort woord van dank door dr. Terwagne gesloten.

Uit de Duitse Rijksdag.

Rede van de rijkskanselier.

Dr. Michaelis, de nieuwe rijkskanselier heeft heden in de Rijksdag de volgende rede gehouden:

Nadat de keizer mij tot rijkskanselier heeft benoemd, heb ik heden voor de eerste maal de eer met het hoge Huis in verbinding te treden. In een ernstige tijd is mij een loodzware last op de schouders gelegd. Vertrouwend op God en op de Duitse kracht heb ik het gewaagd en zal nu de Duitse zaak dienen met de uiterste toewijding. Van u verzoek ik alle mogelijke medewerking en vertrouwen in de geest, die in deze kring tijdens de oorlog zo schitterend tot uiting is gekomen.

Op de zeer verdienstelijke man, die voor mij op deze post heeft gestaan, is felle kritiek geoefend, een kritiek die dikwijls vijandschap en haat ademde. Naar mijn oordeel ware het waardiger geweest als vijandschap en haat achter de gesloten deur waren blijven staan (zeer juist). Indien ik niet vast geloofde in de gerechtigheid van onze zaak, dan zou ik dit ambt niet op mij hebben genomen. Wij moeten ons dagelijks de gebeurtenissen van drie jaar geleden voor ogen houden, die historisch vaststaan en bewijzen dat wij tot de oorlog zijn gedwongen. Rusland's toerusting en heimelijke mobilisatie waren een groot gevaar voor Duitsland. Aan een conferentie deel te nemen, terwijl die mobilisatie doorging, ware politieke zelfmoord geweest (zeer juist! rechts). Ofschoon de Engelse staatslieden wisten, gelijk uit hun blauwboek blijkt, dat de mobilisatie van Rusland tot de oorlog met Duitsland moest leiden, hebben wij geen waarschuwend woord tot Rusland gericht. Mijn ambtsvoorganger daarentegen heeft in zijn instructie van 29 juli 1914 aan de Duitse gezant te Wenen opdracht gegeven te zeggen: "wij vervullen graag onze bondsplicht, maar wij

moeten weigeren ons door Oostenrijk-Hongarije, indien dat onze raadgevingen in de wind mocht slaan, in een wereldoorlog te laten betrekken". Zo schrijft geen man die een wereldoorlog wil ontketenen, zo schrijft een man die voor de vrede strijdt, die er tot het uiterste voor heeft gestreden.

De opmars van de Russische legers heeft Duitsland gedwongen naar het zwaard te grijpen. Wij hadden geen andere keuze. En wat voor de oorlog zelf geldt, geldt ook voor onze wapens, met name voor het duikbootwapen.

We wijzen het verwijt, dat de duikbootoorlog inbreuk maakt op het volkenrecht en de rechten van de mens van de hand (toejuichingen). Engeland heeft ons het wapen in de hand gedrukt. Door zijn met het volkenrecht strijdige afsluiting van de zee heeft het de onzijdige handel met Duitsland onmogelijk gemaakt en de uithongeringsoorlog afgekondigd. Onze zwakke hoop dat Amerika aan het hoofd der onzijdigen Engeland's inbreuken op het recht zou stuiten, bleek ijdel en de laatste poging die Duitsland heeft gedaan, om door zijn eerlijk gemeend vredesaanbod het uiterste te voorkomen, mislukte. Toen moest en mocht Duitsland dit laatste middel kiezen als een door noodweer geboden tegenmaatregel en het zal die nu ook tot het uiterste doorvoeren om de oorlog te bekorten (toejuichingen). De duikbootoorlog vervult wat men er van heeft gehoopt en nog meer (toejuichingen). De onjuiste berichten, die uit de geheime vergaderingen openbaar zijn gemaakt (zeer juist) hebben een tijdlang zekere teleurstelling veroorzaakt, waarschijnlijk omdat al te haastige voorspellers de verwachting hadden uitgesproken dat tengevolge van de duikbootoorlog de oorlog op een bepaalde tijd geëindigd zou zijn (zeer juist). Ze hebben het vaderland geen dienst bewezen (zeer juist).

Ik constateer, dat de duikbootoorlog aan vernietiging van vijandelijke vrachtruimte datgene bereikt, wat hij moest bereiken. Hij benadeelt Englands economisch leven en oorlogvoering van maand tot maand in toenemende mate, zodat de noodzaak om de vrede te krijgen niet lang meer zal kunnen worden belemmerd. We kunnen het verdere werk met vertrouwen overlaten aan de wakkere duikbootmannen (levendige bijval).

Ik wil dit ogenblik, nu ik op een plaats sta, van waar mijn woorden ver in het land gehoord worden, bezigen om onze troepen aan alle fronten, te water en te land, in de lucht en onder het oppervlak van de zee, een groet uit het vaderland te brengen (levendige toejuichingen). Onze dank is onuitblusbaar (toejuichingen), maar we denken ook dankbaar aan onze trouwe, dappere bondgenoten. De wapenbroederschap, die in hete strijd is gesloten en beproefd, kan nooit te niet gaan (toejuichingen); Duitsland houdt zich, trouw aan de gesloten verbonden, aan de verdragen en overeenkomsten.

De rapporten van de opperste legerleiding over de militaire toestand zijn zeer goed. In het westen zijn de grote Engelse en Franse voorjaarsoffensieven mislukt; de tegenaanvallen van onze legers bewijzen hun ongebroken kracht. In het oosten kwam tengevolge van de binnenlandse verwarring de aanval van het Russische miljoenenleger niet tot uitvoering. Er trad een betrekkelijke rust in, die eerst verbroken werd nadat valse berichten van Rusland's bondgenoten de Russische soldaten tot een nieuw offensief hadden aangezet. Het doel van dat offensief was Lemberg en de olieputten van Drohobytsj, doch het heeft, ondanks reusachtige mensenoffers, slechts tot geringe resultaten geleid.

Een half uur geleden heb ik een telegram van veldmaarschalk Hindenburg ontvangen, luidende:

“Aan de rijkskanselier van het Duitse rijk en aan de Rijksdag.

“Door het Russische offensief in Galicië uitgetart, is daar heden een krachtige aanval begonnen. Onder de persoonlijke leiding van generaal veldmaarschalk prins Leopold van Beieren hebben de Duitse troepen, gesteund door Oostenrijks-Hongaarse troepen, de Russische stellingen bij Zloezow doorbroken” (geroep van links: stemmingmakerij! onrust en geroep: bah!)

De voordelen, door Broessilof behaald, zijn dus weer in onze handen overgegaan.

Griekenland is, door geweld gedwongen, tegen ons in de oorlog gesleept, maar ons front, dat wij met de Bulgaren bezetten, houdt stand.

Italië zal zelfs door de elfde Isonzo-slag tegen onze in de strijd beproefde Oostenrijks-Hongaarse bondgenoten niet kunnen bereiken, wat het doel van zijn woordbreuk was: het bezit van Triëst. In de Kaukasus, Mesopotamië en Palestina is de strijd wegens het jaargetijde gestaakt. Als hij weer opvlamt, dan zullen de vijanden het Turkse leger opnieuw uitgerust en vol vertrouwen vinden (toejuichingen).

De hoopvolle stemming in de ententelanden wegens het ingrijpen van Amerika baart ons geen grote zorg (nieuwe toejuichingen). Men kan narekenen hoeveel vrachtruimte nodig is om een leger uit Amerika naar het Europese vasteland over te brengen. Hoeveel scheepsruimte zou niet nodig zijn om zulk een leger te voeden! Frankrijk en Engeland kunnen hun eigen legers nauwelijks voeden en verzorgen zonder hun eigen oorlogshuishouding nog meer te benadelen. Na de grote successen die wij tot dusver hebben behaald, zullen wij, door onze vloot en met name door onze duikboten ook

deze toestand meester worden. Dat is onze vaste overtuiging (toejuichingen). Wij en onze bondgenoten kunnen dan elke verdere ontwikkeling van de oorlogsgebeurtenissen met rustig vertrouwen tegemoet zien (hernieuwde toejuichingen).

Toch brandt in alle harten de vraag, hoelang de oorlog nog moet duren. Ik kom hiermee tot datgene wat bovenal de belangstelling gespannen houdt, het kernpunt van onze huidige besprekingen. Duitsland heeft de oorlog niet gewild, het streefde niet naar geweldige uitbreiding van zijn macht. Daarom zal het, als het een eervolle vrede kan krijgen, de oorlog geen dag langer voeren, alleen om met geweld veroveringen te maken (hoort! hoor! bij de socialisten). Voor ons is het in de eerste plaats plicht, dat wij een vrede sluiten, die de gewenste gevolgen heeft.

De huidige generaties en de toekomstige geslachten moeten deze tijd van oorlogsbeproeving nog wel een eeuw lang in het geheugen bewaren als een schitterende tijd van ongehoorde energie en vrijwillige opofferingsgezindheid van ons volk en van ons leger (levendige bijval).

Een volk van nog geen 70 miljoen, dat zich, zij aan zij met zijn trouwe bondgenoten voor de grenzen van zijn land met de wapenen handhaaft tegen een veelvoudige overmacht van volkenmassa's, heeft zijn onoverwinnelijkheid bewezen. Hieruit volgen voor mij de oorlogsdoeleinden.

In de eerste plaats is het vaderlandse gebied onaantastbaar. Met een tegenstander die rijksgebied eist, kunnen wij niet onderhandelen.

Wanneer wij vrede sluiten moeten wij in de eerste plaats bereiken, dat de grenzen van het Duitse Rijk eens en voor altijd beveiligd worden (levendige toejuichingen). Wij moesten bij overeenkomst

(bijval links en in het centrum) en vergelijk de levensvoorwaarden van het Duitse Rijk op het vasteland en overzee waarborgen. De vrede moet de grondslag voor een duurzame verzoening der volken vormen (levendige bijval). Hij moet – evenals dit in de resolutie is uitgesproken, een verdergaande vijandschap der volkeren door een economische boycot, voorkomen (bijval) en er ons voor behoeden, dat het wapengenootschap van onze vijanden zich ontwikkelt tot een economisch bondgenootschap tegen ons. Die doeleinden kunnen binnen de grenzen van uw resolutie, zoals ik die opvat, worden bereikt (bravo).

[Hier ontbreekt een telegram].

Bij spaarzaam verbruik en sobere rantsoenering komen wij toe met de voorraden. Dat is een onberekenbaar (groot) voordeel boven Engeland.

In brede kringen is de pijnlijke ervaring opgedaan, dat tengevolge van de oorlogshuishouding de betrekkingen tussen de stedelijke bevolking en de plattelandsbevolking een verslechtering heeft ondergaan. Hierin moet zonder mankeren een verbetering worden gebracht. In de eerste plaats moeten wij de landbouw er voor behoeden, dat de voorraden die in het nieuwe rantsoeneringsplan voor de landbouw beschikbaar zijn gesteld – en dit vooral ook voor het vee – zo gering zijn, dat het al van tevoren is buitengesloten dat men er mee toekomt. Die fout is het vorige jaar gemaakt – hetgeen grif wordt toegegeven. Dat had tot natuurlijk gevolg, dat noodzakelijkerwijze – en daarom uit menselijk oogpunt verdedigbaar – wetsovertredingen voorkwamen. Ook de stedelijke bevolkingen moeten beseft hebben voor de grote moeilijkheden waaronder de landbouw onder de oorlogshuishouding te lijden heeft. Daartegenover moet men er overal in landbouwkringen ten volle

begrip voor hebben, hoe groot de nood in de grote industriesteden was en is.

Londen, 19 juli. Officieel: Wij hebben bij geslaagde overvallen ten noorden en ten oosten van Ieper gevangenen gemaakt. Ten oosten van Oosttaverne hebben wij vijandelijke overvalsafdelingen teruggedreven.

Aanmerkelijke vuurwisseling bij Lombardsijde.

Londen, 19 juli. Officieel avondbericht: Vanochtend vroeg heeft de vijand nogmaals onze stellingen ten zuiden van Lombardsijde aangevallen, onder dekking van hevig geschutvuur, dat wij krachtig beantwoordden. De Duitsers wisten slechts op een smal frontdeel onze stellingen te bereiken, vanwaar zij aanstonds door een tegenaanval werden verdreven.

Berlijn, 19 juli. Het in verscheidene bladen in het vijandelijke buitenland verspreide en ook in het Engelse Lagerhuis besproken bericht, dat 3000 jonge meisjes uit de provincie Antwerpen voor veldarbeid naar Roemenië zijn gezonden, is een grof verzinsel. Blijkens een rapport van de bevoegde overheid, zijn van 12 mei tot 7 juli in het geheel 491 vrouwen en meisjes, die zich vrijwillig hadden opgegeven, uit het district Antwerpen door het nijverheidsbureau voor veldarbeid aangenomen en na hun aankomst in Duitsland in verschillende plaatsen tewerkgesteld.

Vrijdag 20 juli 1917 – avondeditie

Uit de Duitse Rijksdag.

Rede van de Rijkskanselier.

Berlijn, 20 juli. [Hier volgt het vannacht uitgebleven telegram.] Wij kunnen de vrede niet nogmaals aanbieden. De eerlijk toegestoken hand heeft eens in het ledige gegrepen, maar met het gehele Duitse volk, het Duitse leger en de leiders die met deze verklaring instemmen (hoor! hoor! van links en uit het centrum) is de regering ... Indien onze vijanden van veroveringslust en van het plan om ons neer te werpen afzien en in onderhandelingen wensen te treden, zullen wij eerlijk en vredelievend aanhoren wat zij ons te zeggen hebben. Tot zolang moeten wij kalm, geduldig en moedig volhouden.

De tegenwoordige tijd is wat de voeding betreft, de zwaarste, die wij hebben beleefd. De maand juli (juni?) was het ergst. De droogte had de wasdom tegengehouden. Er is veel bittere nood geleden, maar ik kan met blij vertrouwen zeggen, dat er binnenkort een verlichting zal intreden en de bevolking dan rijkelijker verzorgd kan worden (Bravo!). Over de oogst valt nog niets zeker te zeggen, maar dit staat nu reeds vast, dat de oogst van broodkoren beter zal zijn dan velen hebben geloofd (zeer juist!). De halm is wel kort, maar de korrelvorming is voortreffelijk. We zullen evenals in 1915 op een gemiddelde oogst kunnen rekenen. In uitgestrekte streken van het rijk is overal nog bijtijds regen gevallen om de aardappelen te laten groeien. We hopen op een goede aardappeloogst. Als wij de aanvoer uit Roemenië en ander bezet gebied voor onze huishouding voorzichtig gebruiken, zal de voedselschaarste worden overwonnen waarvoor wij anders staan. In deze drie oorlogsjaren is het bewijs geleverd, dat zelfs bij een slechte oogst als in 1916 Duitsland in het geheel niet kan worden uitgehongerd.

[Hier volgt het slot van de rede van de rijkskanselier].

Wanneer dat geschiedt (nl. als stedelingen en buitenmensen over en weer elkaars moeilijkheden inzien) zal er toenadering zijn en zal de

een voor de ander doen wat hij kan en waartoe hij verplicht is. Een heuglijk verschijnsel is, dat er honderdduizenden kinderen uit de stad op het land zijn gebracht. Dat kan misschien de brug vormen. Maar we moeten op alle manieren er voor zorgen, dat die tweedracht verzacht en uit de wereld wordt geholpen.

Ge kunt van mij, die pas vijf dagen in mijn ambt ben, niet verwachten, dat ik mij heden over de hangende vraagstukken van de binnenlandse politiek volledig en afdoende uit. Dat ik mij op de grondslag van de allerhoogste boodschap van 11 juli over het kiesrecht in Pruisen plaats, spreek vanzelf. Ik houd het voor nuttig en nodig, dat er tussen de grote partijen en de regering nauwer voeling komt. Ik ben bereid, zover dit mogelijk is zonder het bondstaatskarakter en de grondwettelijke grondslagen van het rijk te schaden, alles te doen, wat die samenwerking meer leven en uitwerking kan geven.

Ik houd het ook voor gewenst, dat de vertrouwelijke verhouding tussen parlement en regering hierdoor inniger wordt, dat er op aanzienlijke posten mannen worden geplaatst, die naast geschiktheid ook het volle vertrouwen van de grote partijen in de volksvertegenwoordiging genieten. Gelijk vanzelf spreekt is dat slechts mogelijk onder het voorbehoud, dat er aan de andere kant wordt erkend, dat het grondwettelijke recht van de rijksregering om de politiek te leiden niet mag worden bekort. Ik ben niet van zins, mij de leiding uit handen te laten nemen (levendige bijval).

Wij varen op wild bewogen, gevaarlijke wateren, maar het doel staat ons stralend voor ogen. Waar wij smachtend naar uitzien is een nieuw, heerlijk Duitsland; niet een Duitsland dat met geweld van wapenen de wereld wil terroriseren, zoals onze vijanden geloven; neen, een zedelijk gelouterd, godvruchtig, trouw, vreedzaam, machtig Duitsland, dat wij allen liefhebben. Voor dat Duitsland willen

wij en onze broeders daar buiten bloeden en sterven. Dat Duitsland willen wij ons strijdend veroveren, alle vijanden ten spijt (levendige toejuicing van alle kanten).

Berlijn, 19 juli. Officieel avondbericht: In Vlaanderen duurt de artillerieslag voort.

Berlijn, 20 juli. Officieel: Legergroep Rupprecht: In Vlaanderen bereikte, na een regenachtige voormiddag, die overigens ten gevolge had, dat de gevechtsactie uitbleef, de artilleriesrijd een grote hevigheid. Een vijandelijke aanvalspoging, bij Lombardsijde en ten oosten van Mesen, mislukte.